

**Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
Gminy Porąbka
na lata 2011-2013**

Załącznik do Uchwały Nr VI/37/2011

Rady Gminy Porąbka z dnia 30.03.2011 r.

2011

SPIS TREŚCI

<u>WPROWADZENIE.....</u>	<u>3</u>
<u>1. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU.....</u>	<u>5</u>
<u>2. DIAGNOZA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE.....</u>	<u>7</u>
<u>2.1. AGRESJA I PRZEMOC W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ ORAZ W DOMU RODZINNYM.....</u>	<u>7</u>
<u>2.2. PRZEMOC W RODZINIE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO.....</u>	<u>10</u>
<u>2.3. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH.....</u>	<u>14</u>
<u>2.4. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE.....</u>	<u>16</u>
<u>3. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA.....</u>	<u>18</u>
<u>4. REALIZACJA PROGRAMU.....</u>	<u>21</u>
<u>SPIS TABEL I WYKRESÓW.....</u>	<u>23</u>

WPROWADZENIE

Na zagadnienie przemocy domowej można spojrzeć z wielu perspektyw, bowiem przemocą domową zajmuje się szereg dyscyplin naukowych, takich jak: psychologia, pedagogika, prawo, socjologia, polityka społeczna itp. Precyzyjne zdefiniowanie tego zjawiska nastęrcza wielu problemów interpretacyjnych. Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych.

Najprostszą i dostępną dla przeciętnego człowieka definicją przemocy jest definicja zawarta w Słowniku Języka Polskiego. Określa ona przemoc jako „fizyczną przewagę wykorzystywaną do czynów bezprawnych dokonywanych na kimś lub narzuconą bezprawnie władzę, panowanie”. Na potrzeby niniejszego Programu, najbardziej odpowiednią jest definicja przemocy zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180 poz. 1493 ze zmianami). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Wyróżnia się kilka rodzajów przemocy, które mają swoje charakterystyczne wyznaczniki, ale też wiele elementów wspólnych. Każda forma przemocy powoduje ból, cierpienie, zawsze narusza prawa i dobra osobiste ofiary i jest intencjonalna. Przemoc w rodzinie ogranicza się do czterech podstawowych rodzajów. Jest to przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc seksualna i przemoc ekonomiczna.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół kobiety i dzieci. Rzadko mężczyźni, chociaż ostatnio coraz częściej można spotkać się ze stosowaniem przemocy także wobec mężczyzn. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są osoby niepełnosprawne i ludzie starsi.

Ofiary przemocy to osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Zależność ta może mieć wymiar psychiczny, fizyczny i ekonomiczny. Czasami ofiara staje się ofiarą z przyzwyczajenia. Bywa, że kobieta uzyskuje niezależność ekonomiczną, ale poddawanie się atakom przemocy stało się jak gdyby jej codziennością. Przyzwyczaiła się i mimo braku zależności od sprawcy, nie znajduje w sobie siły i odwagi, by przeciwstawić się sytuacji, w której dochodzi do przemocy.

Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość potrzebuje pomocy innych. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

Niniejszy Program został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Porąbce przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493 ze zmianami), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

1. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Przestępstwa polegające na znęcaniu się nad osobą najbliższą (z art. 207 Kodeksu Karnego) należą w Polsce, obok kradzieży cudzej rzeczy, przestępstw drogowych, kradzieży z włamaniem, rozbojów i wymuszeń rozbójniczych, przestępstw narkotykowych, fałszerstw i oszustw kryminalnych i gospodarczych, do najczęściej popełnianych – w 2008 roku odnotowano 21.167 takich przypadków. Statystyki policyjne stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska ujawniają ponadto, że o ile w 1999 roku liczba ofiar przemocy domowej (według „Niebieskiej Karty”) kształtowała się na poziomie 96.955 osób (w tym 55.214 kobiet i 37.475 dzieci i młodzieży do 18. roku życia), o tyle w 2009 roku liczba ta wynosiła 132.796 (w tym 79.811 kobiet i 41.257 dzieci i młodzieży do 18. roku życia).

Podobna tendencja wystąpiła w przypadku sprawców przemocy domowej. W 1994 roku odnotowano 56.847 takich osób (w tym 54.669 mężczyzn), a w 2008 roku ich liczba wyniosła 86.568 (w tym 82.425 mężczyzn). Zdecydowana większość z nich w chwili popełnienia przestępstwa była pod wpływem alkoholu. W 1999 roku stwierdzono 48.459 takich osób, a w 2008 roku – 62.000.

Na przestrzeni lat 1999-2008 wzrosła również liczba przeprowadzanych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie – w 1999 roku przeprowadzono 72.031 takich interwencji, a w 2008 – 86.455.

Fakt, iż najczęściej do przemocy w rodzinie dochodzi pod wpływem alkoholu, potwierdza Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Jak piszą jej przedstawiciele, w ostatnich latach znacznie wzrosła liczba osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu. Szacowany wzrost liczby osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu – na podstawie testu przesiewowego CAGE, który pojawił się w badaniach zarówno w 2002, jak i w 2005 roku – wynosi ok. 36%. W badaniach z 2005 r. 6,7% konsumentów alkoholu – pytanych o ostatnie 12 miesięcy życia – miało pozytywny wynik testu (co najmniej dwie pozytywne odpowiedzi). Odnosząc ten wynik do całej populacji konsumentów (jak pokazują badania, jest to ok. 25 mln osób), można szacować, iż liczba osób zagrożonych uzależnieniem od alkoholu wynosi obecnie w Polsce ok. 1,5-1,6 mln. To prawie dwukrotnie więcej niż wynosiły szacunki sprzed ostatnich 4-5 lat. Należy podkreślić, iż jednym z najczęstszych zagrożeń życia rodzinnego związanym z nietrzeźwością jest przemoc w rodzinie.

Według badań CBOS z 2002 roku w niemal co piątej polskiej rodzinie (18%) dochodzi do konfliktów z powodu nadużywania alkoholu. Z kolei badania z lutego 2005 r. pokazują, że zdaniem 8% ankietowanych przyczyną konfliktów i nieporozumień w rodzinie jest nadużywanie alkoholu przez domowników. Zwykle respondenci mówili o nadużywaniu alkoholu i alkoholizmie innych domowników, rzadko o swoim.

Szerszy obraz zjawiska przemocy domowej w kraju wyłania się z badań przeprowadzonych w październiku 2007 roku przez TNS OBOP na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej pn. „Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar, sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich m.in., że

- przemoc w rodzinie jest zjawiskiem dostrzeganym w polskim społeczeństwie; dotyczy ono średnio około połowy rodzin,
- znaczna część społeczeństwa uważa za normalne podczas kłótni w rodzinie obrażanie i wyzwiska (24%) oraz szarpanie i popychanie (18%),
- znaczny odsetek, bo prawie dwie trzecie Polaków (64%), zna w swoim otoczeniu (sąsiedztwie) rodziny dotknięte problemem przemocy,
- najczęściej dostrzeganymi formami przemocy są przemoc psychiczna (52%) i fizyczna (44%), w mniejszym stopniu ekonomiczna (26%), a szczególnie seksualna (9%),
- kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%); większość z nich było ofiarami przemocy co najwyżej kilkukrotnie i wcześniej niż przed 12 miesiącami,
- przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym stosunkowo często (14% respondentów żyje w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko),
- spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinach; 46% ofiar – niezależnie od rodzaju przemocy – stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu.

Przytaczając powyższe dane, należy pamiętać, że przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków, w związku z czym przedstawione informacje mogą nie w pełni odzwierciedlać rzeczywistą skalę tego zjawiska.

2. DIAGNOZA PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE

Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w gminie Porąbka została oparta na analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy), a także badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców.

2.1. AGRESJA I PRZEMOC W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ ORAZ W DOMU RODZINNYM

Diagnoza problemów agresji i przemocy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej oraz w domu rodzinnym została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących w gminie Porąbka placówkach oświatowych. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania tych problemów oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań profilaktycznych i leczniczych oraz koniecznych do podjęcia przedsięwzięciach. W sumie do analizy przedłożono 5 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub, w przypadku ich braku, dyrektorów – z następujących placówek oświatowych:

- Szkoła Podstawowa im. M. Kopernika w Porąbce (liczba uczniów: 212),
- Szkoła Podstawowa im. H. Sienkiewicza w Czańcu (liczba uczniów: 427),
- Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Porąbce (liczba uczniów: 122),
- Publiczne Gimnazjum im. Kard. Karola Wojtyły w Czańcu (liczba uczniów: 206),
- Zespół Szkół w Bujakowie (liczba uczniów: 207).

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące ujawnionych przypadków agresji i przemocy, tak w środowisku szkolnym, jak i w domu rodzinnym.

Tabela 1. Agresja i przemoc w placówkach oświatowych i w domu rodzinnym

problem	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
Szkoła Podstawowa im. M. Kopernika w Porąbce		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się,	X	

bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów		
autoagresja		X
przemoc w rodzinie	X	
Szkoła Podstawowa im. H. Sienkiewicza w Czańcu		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów		X
autoagresja		X
przemoc w rodzinie		X
Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II w Porąbce		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	2	
autoagresja		X
przemoc w rodzinie		X
Publiczne Gimnazjum w Czańcu		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	15	
autoagresja		X
przemoc w rodzinie		X
Zespół Szkół w Bujakowie		
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	5	
autoagresja		X
przemoc w rodzinie	2	

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych gminy.

W czterech z pięciu badanych placówek odnotowano problem agresji i przemocy, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów. Intensywność tych zjawisk była dużo większa w przypadku szkół ponadpodstawowych. Najwięcej aktów agresji i przemocy ujawniono bowiem w Publicznym Gimnazjum w Czańcu (15 przypadków) i w Zespole Szkół w Bujakowie (5 przypadków). W żadnej placówce oświatowej nie wykryto incydentów autoagresji. Z informacji płynących z tej części badań wynika również, że przemoc w rodzinie uczniów odnotowywana była niezwykle rzadko; sporadyczne przypadki zanotowano jedynie w Zespole Szkół w Bujakowie i Szkole Podstawowej w Porąbce. Z pewnością na takie wyniki rzutuje fakt, iż znęcanie się nad członkiem rodziny jest zjawiskiem częstokroć ukrytym. Wiąże się ono bowiem z lękiem ofiar i świadków przed jego ujawnieniem. Takie podejście do problemu powoduje, że informacje przekazane przez placówki oświatowe mogą nie w pełni odzwierciedlać skalę przemocy w rodzinie w gminie. To samo zresztą tyczy się danych gromadzonych przez inne instytucje.

Badania służące diagnozowaniu środowiska uczniów pod kątem występowania problemów agresji i przemocy

We wszystkich ankietowanych placówkach przeprowadzane były badania służące diagnozowaniu środowiska szkolnego pod kątem występowania problemów agresji i przemocy. Miały one głównie charakter ankietowy, a ich adresatami, obok dzieci i młodzieży, byli rodzice i nauczyciele. Badania przybierały również formę obserwacji stosunków w klasie i relacji między rówieśnikami, analizy wpisów do dzienników lekcyjnych na temat zachowań agresywnych uczniów, pogadań, rozmów, konsultacji oraz wywiadów z pedagogiem szkolnym. Badania wykazały co prawda, że uczniowie czują się bezpiecznie w szkole, niemniej zdarzają się w grupie rówieśniczej przypadki wyśmiewania i stosowania agresji słownej.

Uzyskane wyniki badań zostały przedstawione rodzicom i choć nie budzą szczególnego niepokoju, stały się asumptem do monitorowania miejsc zagrożonych wystąpieniem agresji i przemocy. Zintensyfikowano działania profilaktyczne, obejmujące m.in. organizowanie pogadań, warsztatów, zajęć integrujących zespół klasowy oraz zaangażowano młodzież w kampanie profilaktyczne. Pedagodzy zwrócili również uwagę na potrzebę przeprowadzenia badań ewaluacyjnych dotyczących skuteczności podejmowanych działań (analiza dokumentów, wywiady) oraz głębszego zdiagnozowania sytuacji rodzinnej dzieci i młodzieży, m.in. w kontekście problematyki przemocy domowej.

Organizowane przez placówki oświatowe zajęcia profilaktyczne (w ramach szkolnego programu profilaktyki) przybierają m.in. formę indywidualnych i grupowych zajęć z pedagogiem, lekcji wychowawczych o tematyce prorodzinnej, zajęć świetlicowych, pogadań i spotkań z przedstawicielami policji oraz Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Ponadto zachęca się młodzież do współorganizowania koncertów i spektakli profilaktycznych (np. "Dylemat"). Szkoły brały udział w ogólnopolskich kampaniach, m.in. „Szkoła bez przemocy” oraz programach profilaktycznych np. „Bezpieczna Soła”, których celem było promowanie konstruktywnych postaw, prospołecznych zachowań dzieci i młodzieży jako alternatywy wobec wielu patologii i stosowania przemocy. Szkoła Podstawowa w Czańcu organizowała, w ramach wspomnianej kampanii, „Tydzień wolontariatu”, „Dzień szkoły bez przemocy” (7 czerwca) oraz „Tydzień Profilaktyki”.

Wśród różnych form pomocy placówki oświatowe proponują uczniom i rodzicom dotkniętym problemami agresji i przemocy m.in. rozmowy z pedagogiem szkolnym i psychologiem, spotkania rodziców z zespołem wychowawczym, zajęcia terapeutyczne,

zawieranie kontraktów ze sprawcami przemocy (w celu motywowania ich do zmiany zachowania) oraz kierują do specjalistycznych placówek (np. do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej). Ponadto pedagodzy umożliwiają nawiązanie kontaktu z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, informują o możliwości korzystania z telefonu zaufania, udostępniają dane teleadresowe placówek świadczących pomoc ofiarom przemocy, a w sytuacjach wymagających interwencji kierują sprawy do Sądu Rodzinnego.

Do podmiotów, z którymi szkoły podejmują współpracę w zakresie przeciwdziałania agresji i przemocy, ankietowani zaliczyli: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Gminy, Sekcję Prewencji w Bielsku-Białej, Gminny Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bielsku-Białej, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Kętach i Bielsku-Białej, Policję, Straż Graniczną i Sąd ds. Nieletnich (zespół kuratorów). Współpraca obejmuje przede wszystkim organizowanie pogadanek, konsultacji i spotkań, świadczenie poradnictwa, przeprowadzanie diagnoz i interwencji oraz wymianę informacji, doświadczeń oraz rozpowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych.

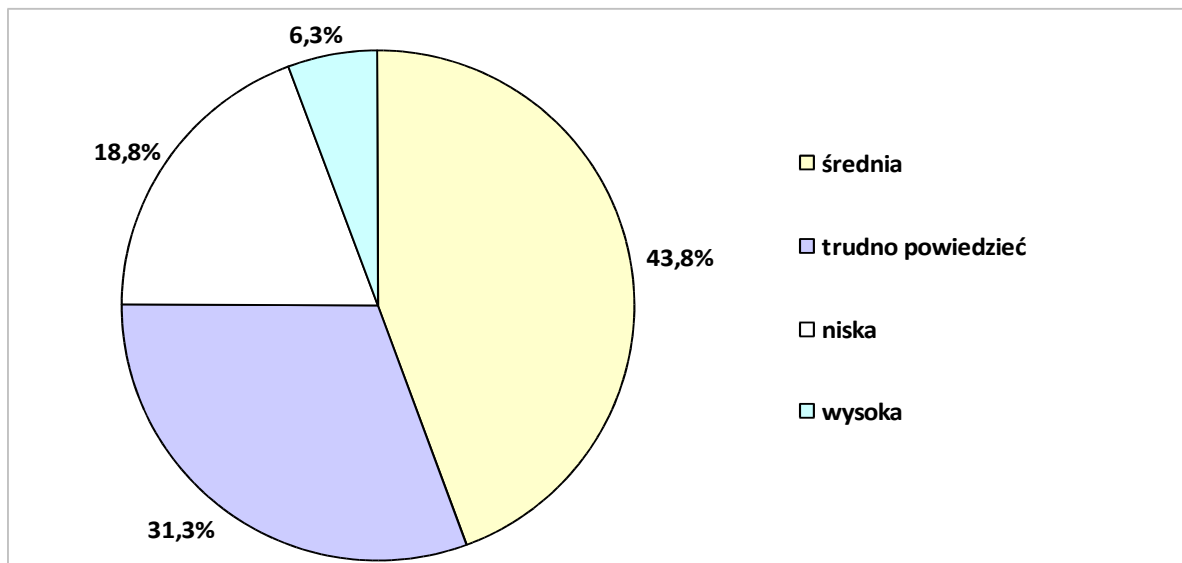
Pedagodzy sygnalizowali także potrzebę zacieśnienia współpracy z ww. instytucjami i organami oraz podjęcia współpracy z Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej.

2.2. PRZEMOC W RODZINIE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

W ramach diagnozy problemu przemocy w rodzinie w gminie Porąbka zostały przeprowadzone badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. wójta, sołtysów, radnych, Kierowników Wydziałów Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy przedłożono w sumie 19 wypełnionych anonimowo ankiet, w których badani wyrazili opinie na temat zjawiska przemocy w rodzinie w gminie.

W pierwszej kolejności poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o opinię na temat skali przemocy w rodzinie w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Skala problemu przemocy w rodzinie w gminie

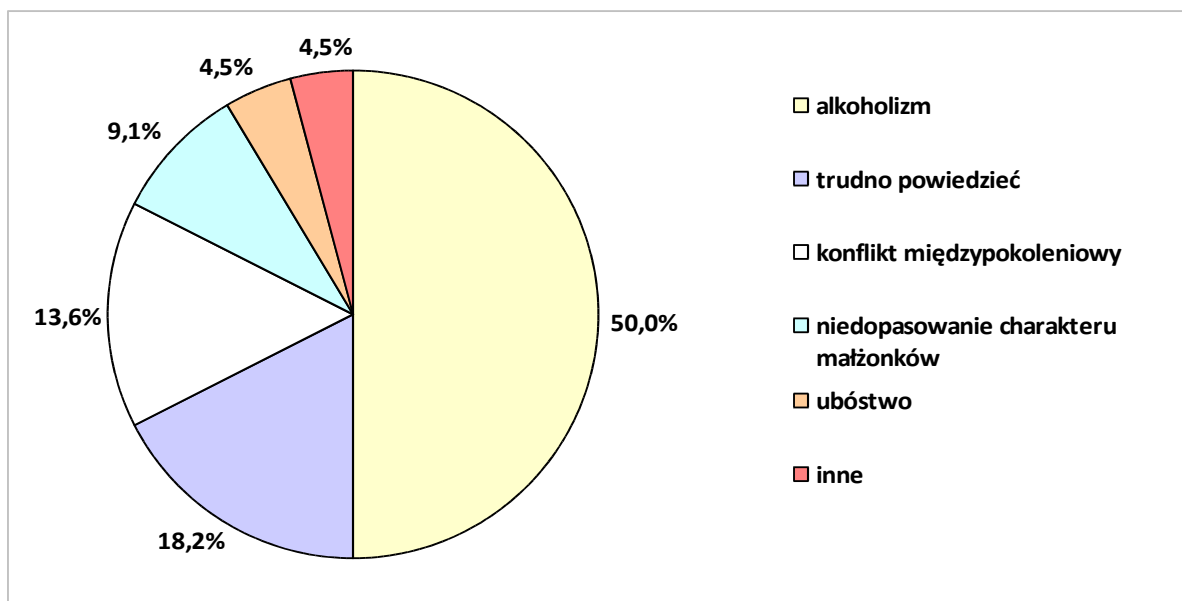

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Blisko 44% ankietowanych stwierdziło, iż skala problemu przemocy w rodzinie w gminie jest średnia, prawie 19% badanych uznało ją za niską, zaś 6,3% za wysoką. Znaczna grupa respondentów (31,3%) nie potrafiła jednak sprecyzować swojego stanowiska w tej sprawie.

Odpowiadając na następne pytanie, badani wskazywali przyczyny przemocy w rodzinie w gminie. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2. Najczęstsza przyczyna przemocy w rodzinie w gminie

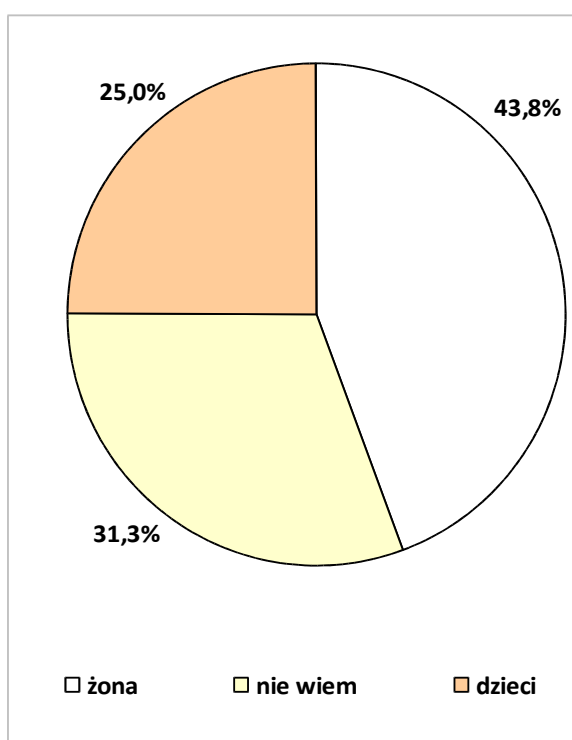

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

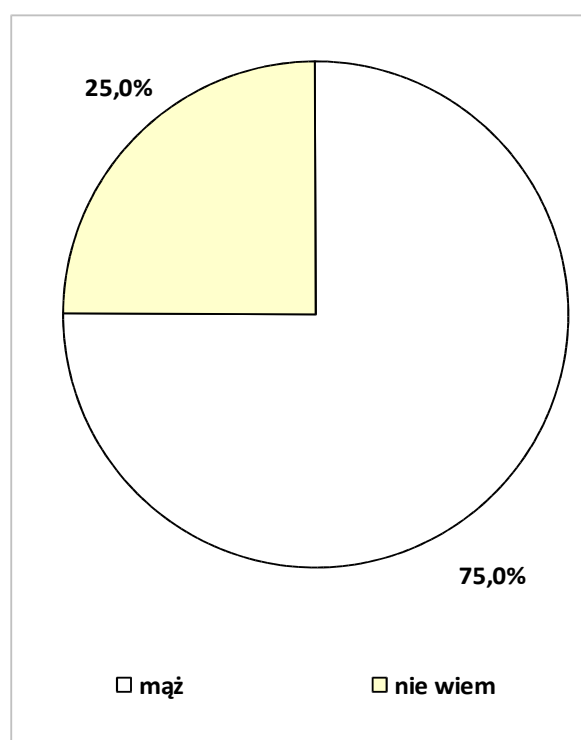
Zdaniem połowy respondentów, alkoholizm jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie. Wśród innych powodów tego zjawiska badani wymienili m.in. konflikt międzypokoleniowy (13,6%), niedopasowanie charakteru małżonków (9,1%) oraz ubóstwo (4,5%). Nieco ponad 18% ankietowanych nie miało zdania w tej sprawie. Jedna osoba uznała za przyczynę przemocy rodzinie, w kategorii inne, bezkarność dla oprawców.

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie ofiar i sprawców przemocy w rodzinie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 3. Kto jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

Wykres 4. Kto jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

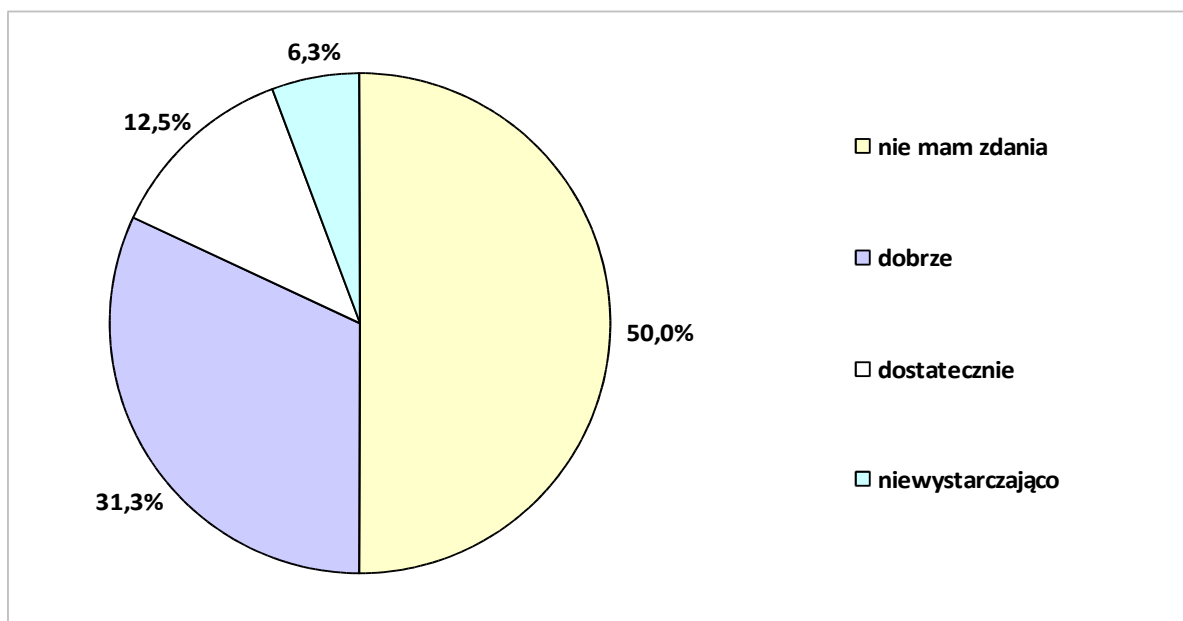

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, najczęściej ofiarami przemocy w rodzinie są żony (43,8%) i dzieci (25%), choć znaczna część osób (31,3%) nie zajęła stanowiska w tej sprawie. Z pewnością taki rozkład odpowiedzi jest w jakiejś części wynikiem własnych doświadczeń badanych, a w jakiejś – panujących stereotypów. Jeśli chodzi o sprawcę przemocy w rodzinie, $\frac{3}{4}$ ankietowanych wskazało, że tą osobą jest mąż. Na podstawie powyżej przedstawionych danych rysuje się zatem modelowy obraz przemocy w rodzinie: sprawcą przemocy jest mąż, a ofiarami jego żona i dzieci.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w gminie w związku z problemem przemocy w rodzinie. Uzyskane opinie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 5. Jak Pan(-i) ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

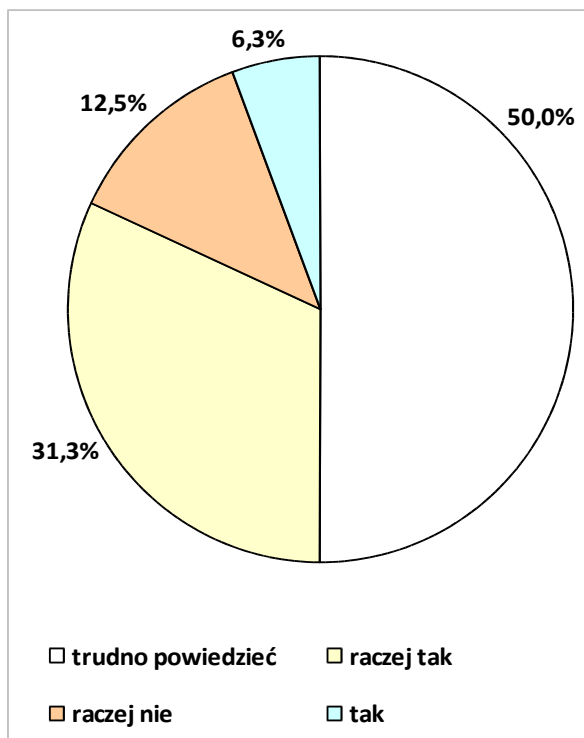

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

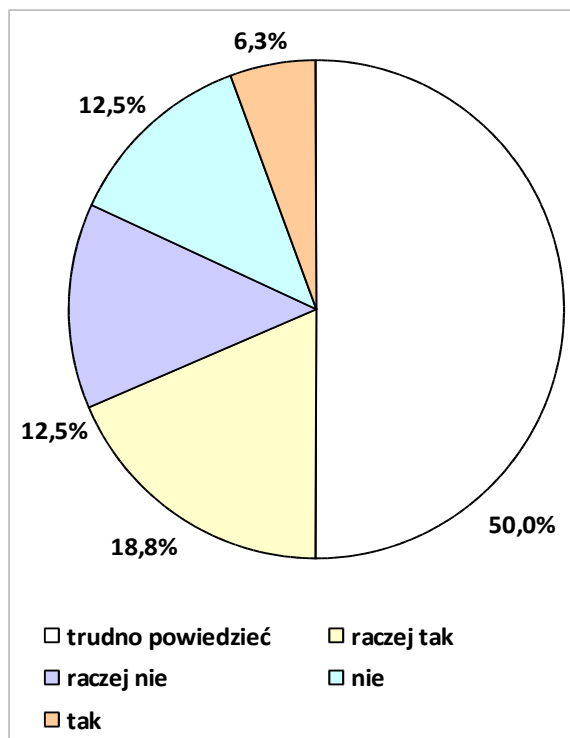
Oceniając podejmowane w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie, łącznie 43,8% ankietowanych stwierdziło, że są one dobre lub dostateczne. Odmiennego zdania było tylko 6,3% badanych. Stanowiska w tej sprawie nie zajęła połowa respondentów.

Odpowiadając na ostatnie pytania, ankietowani oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 6. Czy oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Wykres 7. Czy oferta pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wypowiadając się na temat oferty wsparcia udzielanego ofiarom przemocy, łącznie 37,6% badanych uznało, że jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było 12,5% ankietowanych, zaś połowa respondentów nie sprecyzowała swojego stanowiska.

W kwestii oferty wsparcia dla sprawców przemocy zdania były podzielone. W sumie 25% badanych odpowiedziało, że jest ona wystarczającą lub raczej wystarczającą i taka sama, pod względem liczebności, grupa osób wyraziła przeciwny pogląd. Połowa ankietowanych nie potrafiła dokonać oceny tejże oferty.

2.3. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIEŁLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Obraz zjawiska agresji i przemocy uzyskany dzięki badaniom ankietowym przeprowadzonym wśród przedstawicieli placówek oświatowych i środowiska lokalnego dopełniają dane pochodzące z instytucji i organów działających w gminie bądź obejmujących swoim zasięgiem działania jej mieszkańców. Wśród nich szczególną uwagę należy zwrócić na ośrodek pomocy społecznej, gminną komisję rozwiązywania problemów społecznych oraz policję.

W latach 2007-2009 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Porąbce wspierał rodziny zmagające się z przemocą domową i alkoholizmem, który niejednokrotnie prowadzi do wystąpienia tego pierwszego zjawiska. Zależność tę potwierdzają dane Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, według których – co wspomniano we wprowadzeniu – do przemocy w rodzinie najczęściej dochodzi pod wpływem alkoholu.

Poniższa tabela zawiera dane szczegółowe dotyczące rodzin i przebywającym w nich osób objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie i alkoholizmu.

Tabela 2. Rodziny i osoby w rodzinach, którym w latach 2007-2009 GOPS przyznał pomoc z powodu przemocy w rodzinie i alkoholizmu

powód przyznania pomocy	2007 r.		2008 r.		2009 r.	
	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	liczba osób w rodzinach
przemoc w rodzinie	4	17	4	20	4	20
alkoholizm	24	67	24	64	37	68

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Porąbce.

W latach 2007-2009 liczba rodzin korzystających ze wsparcia GOPS-u w związku z przemocą w rodzinie utrzymywała się na tym samym poziomie, a liczba przebywających w nich osób nieznacznie wzrosła (liczba rodzin: 4 w 2007, 2008 i 2009 r., liczba osób w rodzinach: z 17 w 2007 r. do 20 w 2008 i 2009 r.). Liczba rodzin korzystających ze wsparcia GOPS-u w związku z alkoholizmem wzrosła, wahania natomiast dotyczyły liczby przebywających w nich osób (liczba rodzin: z 24 w 2007 i 2008 r. do 37 w 2009 r., liczba osób w rodzinach: z 67 w 2007 r. poprzez 64 w 2008 r. do 68 w 2009 r.).

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie pełni Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W latach 2007-2009 rosła z roku na rok liczba osób dotkniętych tym problemem, z którymi kontaktowała się GKRPA (z 31 w 2007 do 45 w 2009 r.). W analizowanym okresie Komisja skierowała na terapię odpowiednio 4, 5 i 3 sprawców przemocy w rodzinie, a w latach 2008-2009 w stosunku do łącznie 3 sprawców przemocy w rodzinie złożyła zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w gminie odgrywa również policja. Współpracuje ona w powyższym zakresie z GKRPA, GOPS-em, PCPR-em oraz pedagogami szkolnymi i kuratorami sądowymi. W 2009 roku policjanci Komisariatu Policji

w Kobiernicach przeprowadzili w gminie 176 interwencji domowych, w tym 8 zakończonych procedurą „Niebieskiej Karty” (w 20 przypadkach sprawca przemocy został umieszczony w Izbie Wyrzeźwień w Bielsku-Białej).

Na terenie gminy odbywają się regularnie spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy, którego członkami są: pracownicy socjalni, kierownik GOPS-u, pełnomocnik ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, członkowie GKRPA, dzielnicowi KP Kobiernice, pedagodzy szkolni, terapeuci, pracownicy świetlic środowiskowo-integracyjnych oraz kuratorzy Sądu Rodzinnego w Żywcu. W trakcie zebrań zespołu omawiane są przypadki przemocy domowej, przemocy rówieśniczej, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci, które sprawiają problemy wychowawcze. W roku 2009 odbyło się 5 tego typu spotkań.

Cenne źródło informacji na temat skali problemu przemocy w rodzinie stanowią również wyniki badań, które w ramach diagnozy problemów uzależnień i innych zagrożeń przeprowadzono w gminie w latach 2007, 2008 i 2009. Z danych uzyskanych od dyrektorów i pedagogów szkolnych wynika, że około 10% uczniów sprawia szczególne trudności, wśród których można wymienić: palenie papierosów, picie alkoholu, wywoływanie bójek, stosowanie agresji słownej i fizycznej wobec rówieśników, wagarowanie, wandalizm, kradzieże. We wszystkich szkołach na przełomie roku 2008/2009, dla szczególnie trudnych uczniów, założono 90 niebieskich bądź pomarańczowych Kart, tj. dla około 7% wszystkich uczniów. Najbardziej niepokojąca jest rosnąca agresja oraz przypadki brutalnej przemocy wobec rówieśników wśród coraz młodszych uczniów. Diagnoza sytuacji rodzinnych tych dzieci dowiodła, że głównymi powodami dysfunkcyjności rodzin jest alkoholizm, stosowanie przez rodziców przemocy fizycznej i psychicznej oraz zaniedbywanie podstawowych obowiązków rodzicielskich.

2.4. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE

Do zasobów umożliwiających przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie można zaliczyć grupy, instytucje i organizacje funkcjonujące na jej terenie lub obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców tego zjawiska. Poniższa tabela zawiera wykaz tego rodzaju podmiotów świadczących wsparcie ludności gminy Porąbka.

Tabela 3. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	ul. Rynek 4, 43-353 Porąbka
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	ul. Rynek 4, 43-353 Porąbka
Punkt Konsultacyjny	ul. Rynek 4, 43-353 Porąbka
Świetlica środowiskowo-integracyjna	ul. Bielska 24, 34-316 Porąbka-Bujaków
Świetlica środowiskowo-integracyjna	ul. Kard. Karola Wojtyły 30, 43-354 Czaniec
Świetlica środowiskowo-integracyjne	ul. Parkowa 20b, 34-316 Porąbka-Kobiernic
Świetlica środowiskowo-integracyjne	ul. Rynek 22, 43-353 Porąbka
Zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie	ul. Rynek 4, 43-353 Porąbka
Komisariat Policji w Kobiernicach	ul. Żywiecka 6, 43-356 Kobiernice gm. Porąbka
Punkt Pomocy Rodzinie dla Osób Uzależnionych, Szkodliwie Pijących, Członków ich rodzin oraz Ofiar Przemocy Domowej	43-353 Porąbka
Młodzieżowe Centrum Aktywności Twórczej w Domu Kultury	ul. Kard. Karola Wojtyły 30, 43-354 Czaniec

Dane Urzędu Gminy w Porąbce.

3. CEL GŁÓWNY PROGRAMU, CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA

Cel główny, wyznaczony w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Porąbka na lata 2011-2013, jest następujący:

**Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie w gminie Porąbka,
zapewnienie ochrony jej ofiarom
oraz skuteczne oddziaływanie na jej sprawców**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów operacyjnych oraz działań.

Cel operacyjny 1.:

Wsparcie rodzin, w których stosowana jest przemoc.

Działania do celu operacyjnego 1.:

- Udzielanie przez GOPS pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom dotkniętym przemocą.
- Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w których stosowana jest przemoc.
- Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez podejmowanie działań edukacyjnych służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.
- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i prawnej dla rodzin dotkniętych przemocą.
- Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
- Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie poprzez motywowanie ich i kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.

Cel operacyjny 2.:

Podniesienie świadomości mieszkańców gminy w zakresie przemocy w rodzinie.

Działania do celu operacyjnego 2.:

- Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej na temat przemocy w rodzinie m.in. poprzez organizowanie prelekcji i pogadanek oraz upowszechnianie materiałów edukacyjno-informacyjnych, w tym o instytucjach udzielających pomocy w sytuacjach doświadczania przemocy w rodzinie.
- Prowadzenie wśród dzieci i młodzieży profilaktyki agresji i przemocy, m.in. poprzez organizowanie zajęć w ramach szkolnego programu profilaktyki.
- Organizowanie dla nauczycieli szkoleń i warsztatów dotyczących przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym.
- Współuczestnictwo w programach i kampaniach społecznych poświęconych przemocy w rodzinie i jej skutkom.

Cel operacyjny 3.:

Zacieśnienie współpracy pomiędzy podmiotami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania do celu operacyjnego 3.:

- Monitorowanie przemocy w rodzinie w gminie; włączanie w tę działalność społeczności lokalnej.
- Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi o zasięgu ponadgminnym, działającymi na rzecz dotkniętych przemocą w rodzinie.
- Zintegrowanie działań w ramach przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych, jednostek pomocy społecznej i służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.

4. REALIZACJA PROGRAMU

Działania wyznaczone w Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Porąbka na lata 2011-2013 mają charakter ciągły.

Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań są: Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny, Punkt Pomocy Rodzinie dla Osób Uzależnionych, Szkodliwie Pijących, Członków ich rodzin oraz Ofiar Przemocy Domowej, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego i Młodzieżowe Centrum Aktywności Twórczej w Domu Kultury.

Partnerami w realizacji działań są z kolei: placówki służby zdrowia, specjaliści, Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Bielsku-Białej, inne ośrodki wsparcia, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, kościół i społeczność lokalna.

Źródłami finansowania działań będą: budżet samorządowy (gminny, powiatowy, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Do oceny stopnia wdrożenia działań zostaną wykorzystane następujące wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie,
- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba rodzin objętych poradnictwem oraz liczba porad,
- liczba przeprowadzonych interwencji,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności edukacyjnej i informacyjnej i szkoleniowej,
- liczba rodzin objętych pomocą terapeutyczną i prawną,
- liczba osób przebywających w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba programów i kampanii społecznych, w których brano udział,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba organizacji pozarządowych, z którymi podjęto współpracę,

- liczba wspólnych przedsięwzięć podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przygotowuje roczne sprawozdanie ze swojej działalności i przedkłada je Wójtowi Gminy.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Agresja i przemoc w placówkach oświatowych i w domu rodzinnym

Tabela 2. Rodziny i osoby w rodzinach, którym w latach 2007-2009 GOPS przyznał pomoc z powodu przemocy w rodzinie i alkoholizmu

Tabela 3. Jednostki wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie w gminie

Wykresy:

Wykres 1. Skala problemu przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 2. Najczęstsza przyczyna przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 3. Kto jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w gminie?

Wykres 4. Kto jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w gminie?

Wykres 5. Jak Pan(-i) ocenia prowadzone w gminie działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

Wykres 6. Czy oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Wykres 7. Czy oferta pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie jest wystarczająca?